

СУТНІСТЬ ТА СТАН РЕЙТИНГОВОГО ОЦІНЮВАННЯ БАНКІВ В УКРАЇНІ

ESSENCE AND FEATURES OF THE RATING OF BANKS IN UKRAINE

Новікова Т.В.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту та соціально-гуманітарних дисциплін,
Харківський навчально-науковий інститут
Університету банківської справи

Гриженко А.С.

студент,
Харківський навчально-науковий інститут
Університету банківської справи

Novikova Tetyana

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor, Department of Management
that socially-humanistic disciplines,
Kharkiv Educational and Scientific Institute of SHEI "Banking University"

Hryzhenko Anatolii

Student,
Kharkiv Educational and Scientific Institute of SHEI "Banking University"

У статті досліджено сутність поняття «рейтинг» як методу порівняльної оцінки діяльності суб'єктів ринку. Узагальнено підходи науковців до визначення понять «рейтинг» та «рейтинг банку». Встановлено, що вітчизняні та зарубіжні науковці розглядають рейтинг банку з різних аспектів, у межах яких виділяються декілька дефініцій, пов'язаних однією базовою категорією. Виділено основні категорії, на основі яких визначається сутність рейтингового оцінювання діяльності банку, а саме: система, метод, оцінка, процес, характеристика, показник. Згруповано основні функції банківських рейтингів. Рейтингове оцінювання банків в Україні з боку НБУ здійснюється на основі рейтингової системи CAMELSO за такими компонентами: капітал, активи, менеджмент і корпоративне управління, надходження, ліквідність, чутливість до ринкових ризиків, операційний ризик. На основі цієї методики здійснено аналіз рейтингових оцінок банків за компонентами рейтингової системи CAMELSO у 2017–2018 рр. в Україні.

Ключові слова: фінансовий стан, рейтинг, рейтинг банку, рейтингове оцінювання, CAMELSO, показники фінансового стану.

В статье исследована сущность понятия «рейтинг» как метода сравнительной оценки деятельности субъектов рынка. Обобщены подходы ученых к определению понятий «рейтинг» и «рейтинг банка». Установлено, что отечественные и зарубежные ученые рассматривают рейтинг банка по различным аспектам, в пределах которых выделяются несколько дефиниций, связанных одной базовой категорией. Выделены основные категории, на основе которых определяется сущность рейтинговой оценки деятельности банка, а именно: система, метод, оценка, процесс, характеристика, показатель. Сгруппированы основные функции банковских рейтингов. Рейтинговое оценивание банков в Украине со стороны НБУ осуществляется на основе рейтинговой системы CAMELSO по таким компонентам: капитал, активы, менеджмент и корпоративное управление, поступления, ликвидность, чувствительность к рыночным рискам, операционный риск. На основе этой методики проведен анализ рейтинговых оценок банков по компонентам рейтинговой системы CAMELSO в 2017–2018 гг. в Украине.

Ключевые слова: финансовое состояние, рейтинг, рейтинг банка, рейтинговое оценивание, CAMELSO, показатели финансового состояния.

The article explores the essence of the notion of rating as a method of comparative evaluation of the activities of market entities. The approaches of scientists to the definition of "rating" and "bank rating" are generalized. It is established that domestic and foreign scientists consider the "bank rating" from different aspects, within which there are several definitions related to the same basic category. It is suggested that the rating of a bank's financial condition means a comprehensive assessment of a bank's financial condition by a standardized scorecard, in order to bring the banks into a comparable form and, as a result, to determine the position of an individual bank with respect to other banking institutions. The main categories are distinguished on the basis of which the essence of a rating evaluation of a bank's activity is determined, namely: system, method, evaluation, process, characteristic, indicator. The main features of banking ratings are grouped together (analysis of the financial position of the bank and the conclusion of a single integrated assessment, determining the location of the bank among other banks, studying the dynamics of bank reliability, forming the image of a banking institution, expanding international contacts, etc.). The rating of banks in Ukraine by the NBU is based on the CAMELSO rating system by the following components: capital, assets, management and corporate governance, income, liquidity, market risk sensitivity, operational risk. The basis of the CAMELSO rating system is risk assessment and rating based on the following major components: capital, assets, management and corporate governance, income, liquidity, market risk sensitivity, operational risk. Based on this methodology, the analysis of banks' ratings on the components of CAMELSO rating system in 2017-2018 in Ukraine was performed, according to which as of the end of 2018, 59 banks have already received a comprehensive rating. In the context of changing priorities for outbound banking supervision, the focus of supervisory actions has changed: from assessing compliance with supervisory requirements and mandatory application of impact measures for all identified violations – to assessing risky areas of activity by identifying "problem areas" and providing constructive and effective recommendations for the future re-offending) based on best practices and professional judgment.

Key words: financial status, rating, bank rating, CAMELSO, financial status indicator.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У світовому та європейському просторі рейтингові системи оцінки набули широкого розповсюдження та застосування у різних сферах економічної, соціальної, політичної діяльності. Діагностика фінансового стану банків на основі рейтингів є невід'ємним складником моніторингу ринків банківських послуг.

Сучасний етап розвитку вітчизняної економіки та банківської системи України характеризується високою динамічністю та нестабільністю. У цих умовах питання оцінки надійності, стійкості та фінансового стану банків виходять на перший план. Для цього використовується цілий комплекс різноманітних підходів та методів. Рейтинг банків виступає не тільки орієнтиром для споживачів банківських послуг, а й надійною інформаційною базою для самих банків, підґрунтям для прийняття ними ефективних управлінських рішень щодо подальшої стратегії розвитку банку, його стійкого функціонування на ринку.

Перевагою рейтингових систем оцінки для банків є моніторинг їхньої діяльності, раннє попередження виникнення кризових ситуацій, що особливо актуально на сучасному етапі розвитку вітчизняної банківської системи. У зв'язку із цим дослідження сутності рейтингової оцінки банків та питань визначення їхнього рейтингу з використанням дієвих методів та інструментів набуває особливо значення, що зумовлює актуальність вибраної теми та доцільність проведення досліджень у цьому напрямі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спираються автори. Важливий внесок в оцінювання результатів банківської

діяльності та дослідження рейтингових методик зробили як зарубіжні, так і вітчизняні вчені та економісти: Л.Н. Андріанова, М.В. Афанасенко, В.А. Батковський, О.Ю. Білик, Л.М. Войнович, А.М. Карминський, В.М. Кочетков, М.В. Курельчук, В.І. Міщенко, А.Ю. Тлуста, Н.Б. Турчин та ін. Однак це важливе для ефективного розвитку банківської системи питання недостатньо висвітлено в теоретичному і методичному плані, особливо в контексті існуючої фінансової та політичної нестабільності в країні.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Мета статті полягає у дослідженні теоретичних засад і проведенні комплексного рейтингового оцінювання діяльності банків на основі CAMELSO з метою визначення їхнього фінансового стану.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Загальноприйнятим у всьому світі інструментом для комплексної діагностики фінансового стану та оцінки банківських структур є рейтинги, які систематично розраховуються і публікуються як фірмами, що професійно працюють у цій галузі, так і самими банками. У найпростішому вигляді рейтинг можна описати як метод порівняльної оцінки діяльності банків. В основі рейтингу лежить узагальнена характеристика за певною ознакою, що дає змогу розташувати банки в певній послідовності за ступенем убудування даної ознаки.

У сучасній теорії щодо діагностики фінансового стану банків на основі рейтингів розроблено широкий методичний інструментарій, однак, незважаючи на це, окремі питання щодо визначення сутності рейтингового оцінювання банків, його ролі в системі аналізу, планування та прогнозування розглянуті недостатньо. На

нашу думку, передусім потрібно здійснити ґрунтовне вивчення та уточнення термінологічного апарату в цій сфері та виокремити основні засади, на основі яких реалізується рейтингова оцінка банківських установ.

У працях багатьох вітчизняних та зарубіжних учених у сфері розроблення методик об'єктивного оцінювання суб'єктів господарювання чимало уваги відведено обґрунтуванню сутності поняття «рейтинг» та відмінностям його від інших, схожих на перший погляд категорій, таких як «ренкінг», «рейтингова система», «експертна система».

Найпростішим способом отримання інформації про стан справ конкретного банку є ренкінг. Ренкінг (з англ. to rank – ранжувати) – це список банків, упорядкований за певною ознакою. Наприклад, найчастіше банки ранжуються за такими фінансовими показниками, як активи, капітал, обсяг депозитів, рівень депозитних ставок та ін. [1, с. 801–802].

Своєю чергою, як зазначає М.В. Курельчук, побудова рейтингу як ефективної самоналагоджувальної системи, що здатна адаптуватися до різних учасників ринку, є першочерговим завданням і регулятора, і рейтингових агентств, і банків (особливо під час оцінки регіональних структур). Кожен суб'єкт проведення рейтингу передбачає і здійснює його поліпшення відповідно до поточних (теперішніх) можливостей та постійно зростаючих вимог користувачів [2, с. 59].

Відповідно до Оксфордського словника, рейтинг – це класифікація або ранжування когось або чогось на основі порівняльної оцінки їхньої якості, стандарту чи показників діяльності [3].

Також існує і таке визначення поняття «рейтинг» (з англ. to rate – оцінювати, визначати клас), яке означає кількісну або якісну оцінку рівня визнання або авторитету, тобто за допомогою рейтингу в стислій формі надається вичерпна інформація про його надійність.

Отже, рейтинг є найкращим способом інформування користувачів про фінансову стійкість та фінансовий стан банківської установи, його надійність та фінансову стабільність.

Варто звернути увагу на те, що рейтинг трактується як об'єктивна інформація про економічний стан фінансової установи, який надає можливість порівнювати й оцінювати ці установи особі, що приймає рішення. Рейтинг визначається як рівень надійності банківської установи, який, своєю чергою, ми описуємо через набір показників, розраховуючи ймовірність попадання кожного окремого показника в певні інтервали, які визначаються окремо [1, с. 801].

Рейтинг – це також інструмент, призначений для порівняльного аналізу динамічно розвинених систем. Рейтинг – ієрархічно побудована система індикаторів сталого розвитку, які кількісно та якісно характеризують його опорні складники: соціально-економічні процеси, стан

природного середовища, якість життя. Вони сигналізують національним урядам про необхідність здійснити ті чи інші заходи щодо поліпшення внутрішнього становища в країні за певними напрямками [4, с. 145–151].

При цьому рейтинг як комплексна оцінка фінансового стану банку незалежними експертами є одним з основних елементів «нецінкової конкуренції». При цьому варто погодитися з О.Ю. Білик відносно того, що наявність рейтингу і його рівень вигідно відрізняє один банк від іншого, будучи доказом відкритості та прозорості його діяльності [5, с. 941–945].

Б.В. Самородов у дисертації «Управління фінансовим розвитком банку: теорія, методологія, практика» під час аналізу та оцінювання фінансового розвитку банку зупинився на використанні саме рейтингових систем для оцінювання діяльності банку та його фінансового стану [6, с. 14–15].

У табл. 1 узагальнено підходи науковців до визначення поняття «рейтинг». Як видно, під час формулювання цієї категорії використовуються різні підходи, що залежать від етимології самого слова «рейтинг» і виду оцінок, які досліджує конкретний науковець.

Отже, виходячи з проаналізованих трактувань, поняття «рейтинг» доцільно визначити як порівняльну якісну або кількісну оцінку аналізованого об'єкта за сукупністю взаємопов'язаних характеристик.

Таке визначення включає основні ознаки об'єктивної рейтингової оцінки об'єкта:

- використання порівнюваних даних під час формування оцінки;
- урахування якісних аспектів (структури, складу тощо) під час порівняння кількісних показників (наприклад, співвідношення часток власного і залученого капіталу фінансових установ під час порівняння їх загального обсягу);
- рейтингова оцінка не може бути об'єктивною, якщо складається на підставі лише однієї характеристики без урахування внутрішніх та/або зовнішніх чинників впливу на неї.

Банківський рейтинг є індикатором довіри з боку клієнтів, поліпшує інвестиційну привабливість, знижує ризики та підвищує інформаційну прозорість банку.

В економічній літературі не існує єдиного підходу до визначення поняття «рейтинг банку», оскільки вітчизняні та зарубіжні науковці розглядають його з різних аспектів. Для обґрунтування сутності банківських рейтингів розглянемо основні підходи до визначення даного поняття (рис. 1), у межах яких виділяються декілька дефініцій, пов'язаних однією базовою категорією.

Насамперед можна виділити такі основні категорії, на основі яких визначається сутність рейтингового оцінювання діяльності банку, а саме: система, метод, оцінка, процес, характеристика, показник (рис. 1).

Такі вітчизняні вчені, як В.М. Кочетков, А.Д. Шеремет та Г.Н. Щербакова, характеризують банківський рейтинг як системну оцінку банківської діяльності, яка здійснюється на підставі фінансових показників та даних балансу [14; 15].

Слід відзначити, що ціла низка науковців у своїх дослідженнях ототожнює поняття «банківський рейтинг», «рейтинг банку» та «рейтингове оцінювання фінансового стану банку». Так, вищенаведене визначення передбачає, перш за все, оцінку саме банківської діяльності, а

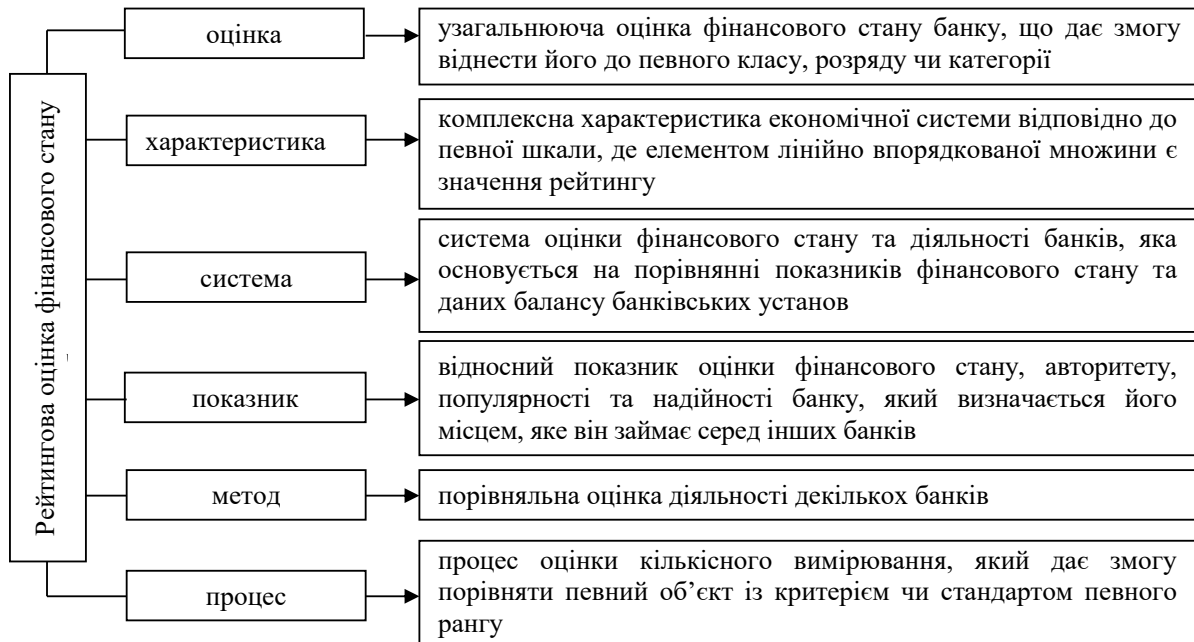

Рис. 1. Узагальнення підходів науковців до визначення поняття «рейтингова оцінка фінансового стану банку»

Джерело: складено авторами

Таблиця 1

Підходи до визначення поняття «рейтинг»

Автор категорії	Визначення категорії «рейтинг»
Л.Н. Андріанова [7, с. 8, 20]	Слово rating у перекладі з англійської означає оцінку, визначення вартості, віднесення до класу, розряду, рангу. Рейтинг передбачає можливість співвідношення та віднесення до певного класу, категорії на основі попередніх розрахунків. Рейтинг – це оцінка якості тієї чи іншої установи.
М.В. Афанасенко [8, с. 75]	Рейтинг – це «комплексна порівняльна оцінка діяльності економічної системи для прийняття управлінських рішень, що базується на даних фінансової звітності та експертних оцінках».
В.А. Батковський [4, с. 145]	Ієрархічно побудована система індикаторів сталого розвитку, які кількісно та якісно характеризують його опорні складники: соціально-економічні процеси, стан природного середовища, якість життя.
А.М. Кармінський [9, с. 8]	Рейтинг – комплексна оцінка стану суб'єкта господарювання, що дає змогу віднести його до певного класу або категорії.
Г. Карчева, А. Камінський [10, с. 22]	Аналіз узагальнених груп економічних нормативів як оцінка сукупних ризиків. Рейтинг – сукупний ризик, або величина, пропорційна сукупному ризику, своєрідний індекс надійності.
В.І. Міщенко та ін. [11, с. 321]	Це аналіз оцінки фінансового стану суб'єктів підприємництва та порівняння їх між собою.
М.Й. Гедз та ін. [12, с. 211]	Визначає кількісну або якісну характеристику оцінки рівня визнання в даний момент або період часу. Тобто рейтинг у стислій формі надає інформацію про надійність і кредитоспроможність позичальника чи конкретних фінансових інструментів.
Н.Г. Нагайчук, О.О. Гончаренко [13, с. 331]	Система порівняльної оцінки з метою визначення місця організації за підсумковим інтегральним значенням показника, який комплексно характеризує інвестиційну привабливість і платоспроможність у різних сферах діяльності, у галузі, регіоні, країні, і базується на даних офіційної звітності.

отже, більш доцільним є трактування його не як банківський рейтинг, а як рейтинг оцінки фінансового стану банку (далі – РОФСБ).

Крім цього, дане визначення є досить вузьким, оскільки в розрахунок рейтингу можуть бути покладені не лише фінансова інформація стосовно діяльності банку, а й будь-які інші показники залежно від мети його складання. Наприклад, надійність банку, його операційна діяльність, якість менеджменту і т. п.

Отже, узагальнивши всі підходи до визначення поняття РОФСБ, можна запропонувати його трактування як узагальненого комплексного оцінювання фінансового стану банку за стандартизованою системою показників із метою приведення банків до співставного вигляду та в результаті визначення позиції окремого банку відносно інших банківських установ.

Можна виділити основні функції банківських рейтингів (рис. 2).

Вітчизняні рейтинги банків формують довіру до українських емітентів, впливають на інвестиційну привабливість банків та країни загалом, підвищують ліквідність на фондовому ринку, поліпшують інформаційне забезпечення, збільшують обсяги кредитних операцій, підвищують надійність і можливість прогнозувати наслідки фінансових операцій за рахунок незалежної кваліфікованої думки третьої сторони.

Рейтинги, надані міжнародними агентствами, виконують особливі функції. Отримавши міжнародний рейтинг, банк має можливість залучати короткострокові міжбанківські кредити з боку іноземних банків та приймати на депозити резерви страхових компаній. Позитивна рейтингова оцінка призводить до здешевлення транзакцій для банку та його клієнтів. Основні користувачі даних рейтингів – іноземні контрагенти українських банків [16].

Рейтингування (тобто процес присвоєння рейтингу) банку – поширений у закордонній практиці процес незалежного оцінювання, який здійснюється за визначеними правилами і методиками. Це дає змогу:

– фінансовим установам, і в тому числі банкам, засвідчити свою фінансову надійність, можливість виконувати поточні і майбутні зобов'язання;

– потенційному клієнту визначитися з вибором фінансової установи не за критерієм популярності і рекламної активності, а з урахуванням ширшого спектра чинників, що впливають на якість та надійність банківської установи;

– стати могутнім інформаційним інструментом для клієнтів, інвесторів та кредиторів, оскільки очікувана ефективність діяльності, перспективи зростання банку також багато в чому зумовлені його рейтинговою оцінкою [17, с. 24–27].

Якщо говорити про Україну, то практично від самого початку функціонування вітчизняної банківської системи незалежної України її банки другого рівня банківської системи постійно проходили різноманітні рейтингові оцінювання з метою присвоєння їм відповідних рейтингів. На законодавчому рівні також відбувалися еволюційні зміни. Так, у 1998 р. НБУ прийняв відповідне «Положення про порядок визначення та застосування комплексної рейтингової оцінки комерційних банків за системою CAMEL». Із тих пір система рейтингового оцінювання постійно вдосконалювалася. Нині система CAMEL перетворилася на CAMELSO, додалася нова компонента «О» (Операційний ризик – Operational Risk), уточнено структуру та описано критерії оцінки, змінено з 5-бальної на 4-бальну.

Основою рейтингової системи CAMELSO є оцінка ризиків і визначення рейтингових оцінок за такими основними компонентами: капітал, активи, менеджмент і корпоративне управління, надходження, ліквідність, чутливість до ринкових ризиків, операційний ризик (рис. 3).

Отже, рейтингова система CAMELSO, що застосовується НБУ, – це система комплексної оцінки, за якою Національний банк України під час інспекційних перевірок визначає якість та ефективність роботи банків. Показники в рейтин-

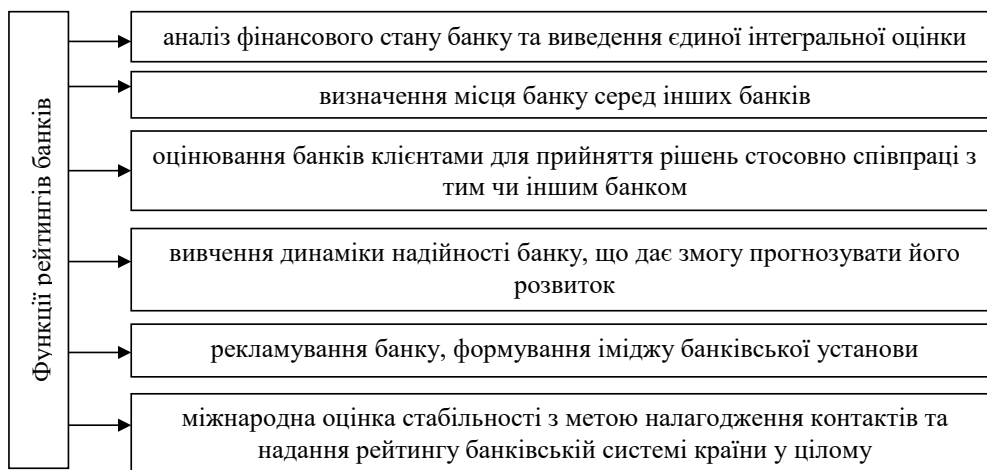

Рис. 2. Функції рейтингів банків [8]

Рис. 3. Основні компоненти рейтингової системи CAMELSO [18]

говій системи CAMELSO є якісними, однак розраховуються на основі кількісних показників банків.

Окрім використання рейтингової системи CAMELSO, у практиці банківської діяльності також застосовуються й інші підходи до рейтингового оцінювання банків. Так, найбільш поширеними А.Ю. Тлуста та О.С. Савкова називають три групи методик рейтингової оцінки діяльності банків та їхнього фінансового стану. Методичні підходи першої групи акцентують увагу на порівняльній оцінці ефективності діяльності банків, тобто його фінансового стану; у другій групі рейтинги будуються залежно від рівня надійності, а моделі третьої групи інтегрують підходи, що застосовуються у перших двох групах, із метою комплексної рейтингової оцінки діяльності банків [19, с. 53–57]. Однак, на нашу думку, до цього переліку також варто додати групу рейтингових оцінок банку, що спрямована на визначення кредитного рейтингу банківської установи. У своїй дисертації В.Б. Самородов використовує саме трикомпонентну технологію діагностики фінансового стану банку, яка включає рейтинг надійності, кредитний рейтинг та рейтинг загального фінансового стану [6, с. 14–15].

Загалом упродовж 2018 р. під час виконання зобов'язань, узятих на себе Україною в Меморандумі про економічну і фінансову політику від 02 березня 2017 р., підписаному з Міжнародним валютним фондом у межах програми «Механізм розширеного фінансування», здійснено оцінку колективної придатності та кваліфікації вищого керівництва топ-20 банків. Банкам надано рекомендації щодо вдосконалення корпоративного

управління та впровадження найкращої міжнародної практики, принципів та рекомендацій Базельського комітету з банківського нагляду.

Оцінка діяльності банків під час проведення планових інспекційних перевірок продовжувала здійснюватися за оновленою рейтинговою системою CAMELSO, за якою станом на кінець 2018 р. комплексну рейтингову оцінку отримали вже 59 банків.

Комплексна рейтингова оцінка банків (усереднена) за рейтинговою системою CAMELSO у 2018 р. підвищилася до «2», тоді як у 2017 р. становила «3». Зокрема, банки, що були об'єктом інспекційних перевірок у 2018 р., отримували вищі оцінки, ніж у 2017 р., за компонентами «С» (капітал) та «Е» (надходження), що сприяло підвищенню усередненої оцінки за цими компонентами. За рештою компонентів оцінки практично не змінилися (рис. 4).

Найчастіше найнижчі оцінки у 2018 р. банки отримували за компонентами «М» (менеджмент) та «О» (операційний ризик) – 73,7% та 63,2% перевірених банків відповідно, тоді як у 2017 р. – за компонентами «А» (якість активів) та «Е» (надходження) – 57,1% та 54,3% банків відповідно (рис. 5).

У контексті зміни пріоритетів виїзного банківського нагляду змінився фокус наглядових дій – від оцінки дотримання наглядових вимог та обов'язкового застосування заходів впливу за всі виявлені порушення до оцінки ризикових напрямів діяльності з визначенням «проблемних зон» та наданням конструктивних та дієвих рекомендацій на майбутнє (для недопущення

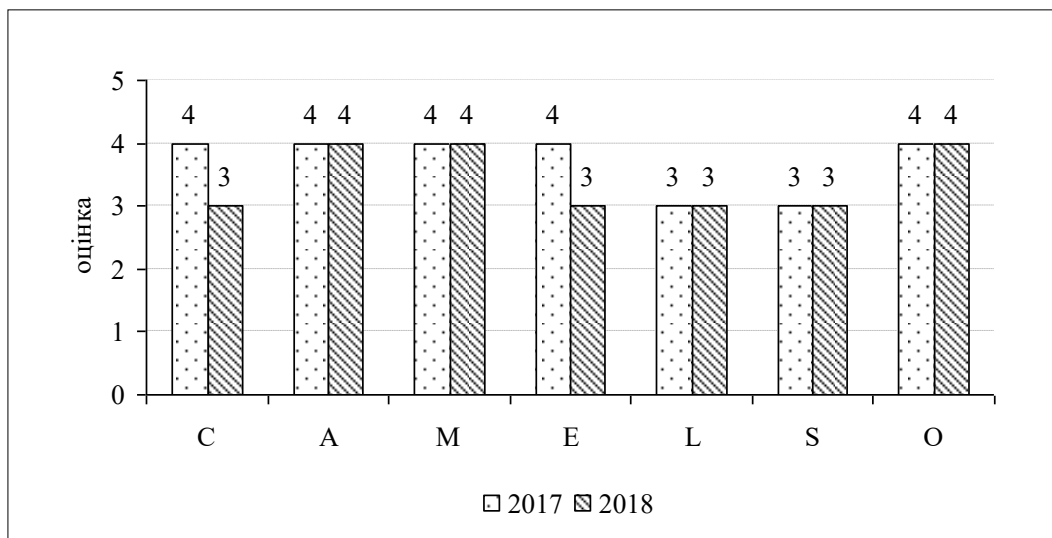

Рис. 4. Усереднені рейтингові оцінки банків за компонентами рейтингової системи CAMELSO у 2017–2018 рр. [20]

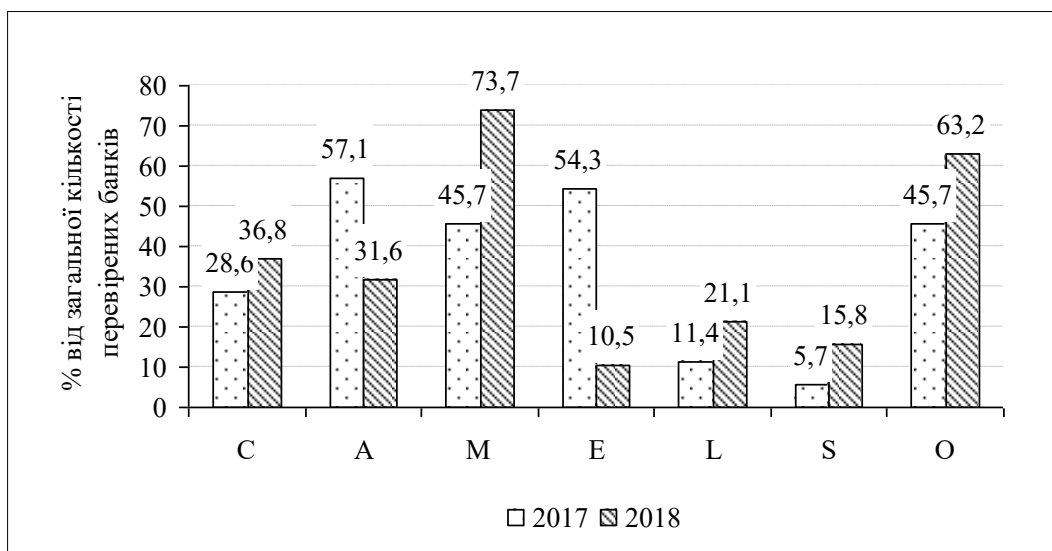

Рис. 5. Питома вага найнижчих оцінок за компонентами рейтингової системи CAMELSO у 2017–2018 рр., % від загальної кількості перевірених банків [20]

повторного порушення), що ґрунтується на найкращому досвіді та професійному судженні.

Результати інспекційних перевірок 2018 р. бралися до уваги під час запровадження іншими підрозділами пруденційного блоку заходів впливу до банків. За підсумками інспекційних перевірок банкам надавалися рекомендації щодо коригування основних показників діяльності, зокрема:

збільшення розміру регулятивного капіталу – 3 258,4 млн грн;

збільшення розміру непокритого кредитного ризику – 2 745,8 млн грн;

зменшення фінансових результатів діяльності банків – 3,9 млн грн.

Таким чином, необхідність здійснення рейтингової оцінки та присвоєння відповідного рей-

тингу банку зумовлена потребами як клієнтів, так і інших контрагентів фінансової установи. Клієнти зацікавлені в надійності та стійкості банку, в його майбутній платоспроможності, інвестори – у безпеці капіталовкладень в акції банку. Високий рейтинг банківської установи забезпечує йому певні конкурентні переваги на ринку банківських послуг. З іншого боку, процедура рейтингування дає змогу своєчасно виявити фінансові ризики та ознаки можливої кризи у банку і вжити заходи щодо її запобігання.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Перспективою подальших досліджень є здійснення ґрунтованого аналізу фінансового стану банків України на основі методичних підходів із відкритими методичними даними щодо проведення оцінки.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Войтович Л.М. Рейтингова оцінка страхових компаній в Україні: сутність та особливості. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. № 4. С. 801–805.
2. Курельчук М.В. Напрямки покращення рейтингових оцінок у банківській сфері. *Молодий вчений*. 2015. № 12(27). С. 59–63.
3. Rating: Oxford living dictionaries. URL : <https://en.oxforddictionaries.com/definition/rating> (дата звернення: 03.11.2019).
4. Батковський В.А. Рейтингова оцінка діяльності банків. *Фінанси України*. 2014. № 5. С. 145–151.
5. Білик О.Ю. Дослідження сучасних методів та моделей рейтингового оцінювання комерційних банків. *Молодий вчений*. 2015. № 2(17). С. 941–945.
6. Самородов Б.В. Управління фінансовим розвитком банку: теорія, методологія, практика : автореф. дис... д-ра економічних наук : 08.00.08. Київ, 2013. 42 с.
7. Андрианова Л.Н. Кредитный рейтинг: теоретические аспекты. *Банковские услуги*. 2010. № 1. С. 1324.
8. Афанасенко М.В. Методичні підходи до формування рейтингу банків України. *Академічний огляд*. 2011. № 2(35). С. 73–78.
9. Карминский А.М., Пересецкий А.А., Петров А.Е. Рейтинги в экономике: методология и практика. Москва : Финансы и статистика, 2015. 236 с.
10. Карчева Г., Каменський А., Юрчук О. Рейтингові оцінки надійності банків та їх роль у підвищенні капіталізації банківської системи. *Вісник Національного банку України*. 2013. № 2. С. 22–28.
11. Міщенко В.І., Коваленко В.В., Яценюк А.П. Банківський нагляд : навчальний посібник. Київ : Знання, 2014. 406 с.
12. Гедза М.Й. Обліково-аналітичне забезпечення управління небанківськими фінансовими установами : монографія. Київ, 2009. 390 с.
13. Нагайчук Н.Г., Гончаренко О.О. Фінанси страхових компаній : навчальний посібник. Київ : УБС НБУ, 2010. 390 с.
14. Кочетков В.М. Організація управління фінансовою стійкістю банку в ринкових умовах : монографія. Київ : Європейський університет, 2013. 300 с.
15. Шеремет А.Д., Щербакова Г.Н. Финансовый анализ в коммерческом банке. Москва : Финансы и статистика, 2010. 256 с.
16. Турчин Н.Б. Економічна сутність та функціональне значення банківських рейтингів. *Науковий вісник*. 2011. Вип. 17.6. С. 212–217.
17. Романенко Є. Дискантне (публічне) рейтингування суб'єктів страхового бізнесу. *Персонал*. 2015. № 3. С. 24–27.
18. Порядок визначення та затвердження рейтингової оцінки банку за рейтинговою системою CAMELSO : Рішення Правління Національного банку України від 01.11.2016 № 393-рш / Національний банк України. URL : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123651 (дата звернення: 03.11.2019).
19. Тлуста А.Ю., Савкова О.С. Методи визначення кредитно-рейтингової оцінки банку. *Економіка та держава*. 2016. № 6. С. 53–57.
20. Річний звіт за 2018 рік: офіційний сайт НБУ / Національний банк України. URL : <https://bank.gov.ua> (дата звернення: 03.11.2019).

REFERENCES:

1. Voitovych L.M. (2015) Reitynhova otsinka strakhovykh kompanii v Ukraini: sutnist ta osoblyvosti [Rating rating of insurance companies in Ukraine: nature and features]. *Global and national problems of economy*, vol. 4, pp. 801-805.
2. Kurelchuk M.V. (2015) Napriamky pokrashchennia reitynhovykh otsinok u bankivskii sferi [Directions for Improving Banking Ratings]. *Young scientist*, vol. 12 (27), pp. 59-63.
3. Oxford living dictionaries : Rating. Available at: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/rating> (accessed 3 November 2019).
4. Batkovskiy V.A. (2014) Reitynhova otsinka diialnosti bankiv [Rating rating of banks' activity]. *Finance of Ukraine*, vol. 5, pp. 145-151.
5. Bilyk O.Yu. Doslidzhennia suchasnykh metodiv ta modelei reitynhovoho otsiniuvannia komertsiinykh bankiv [Research of modern methods and models of rating of commercial banks]. *Young scientist*, vol. 2 (17), pp. 941-945.
6. Samorodov B.V. (2013) *Upravlinnia finansovym rozvytkom banku: teoriia, metodolohiia, praktyka* [Management of financial development of the bank: theory, methodology, practice]: avtoref. dys... d-ra ekonomichnykh nauk, Kyiv, 42 p.
7. Andryanova L.N. (2010) Kreditnyy reyting: teoreticheskie aspekty [Credit rating: theoretical aspects]. *Banking services*, vol. 1, pp. 13-24.
8. Afanasenko M.V. (2011) Metodychni pidkhody do formuvannia reitynhu bankiv Ukrainy [Methodical approaches to rating of banks of Ukraine]. *Academic review*, vol. 2 (35). pp. 73-78.
9. Karminskiy A.M., Peresetskiy A.A., Petrov A.E. (2015) *Reytingi v ekonomike: metodologiya i praktika* [Ratings in Economics: Methodology and Practice]. Moscow: Finance and statistics, 236 s. (in Russian)

10. Karcheva H., Kamenskyi A., Yurchuk O. (2013) Reitynhovi otsinky nadiinosti bankiv ta yikh rol u pidvyshchenni kapitalizatsii bankivskoi systemy [Ratings of bank reliability and their role in raising the capitalization of the banking system]. *Bulletin of the National Bank of Ukraine*, vol. 2, pp. 22-28.
11. Mishchenko V.I., Kovalenko V.V., Yatseniuk A.P. (2014) *Bankivskiy nahliad* [Banking supervision]. Kyiv: Znannia, 406 p. (in Ukrainian).
12. Hedza M.Y. (2009) *Oblikovo-analitychne zabezpechennia upravlinnia nebankivskymy finansovymy ustanovamy* [Accounting and analytical support of management of non-bank financial institutions]. Kyiv, 390 p. (in Ukrainian).
13. Nahaichuk N.H., Honcharenko O.O. (2010) *Finansy strakhovykh kompanii* [Finance of insurance companies]. Kyiv: UBS NBU, 390 p. (in Ukrainian).
14. Kochetkov V.M. (2013) *Orhanizatsiia upravlinnia finansovoiu stiikistiu banku v rynkovykh umovakh* [Organization of financial stability management of the bank in market conditions]. Kyiv: V-vo yevropeiskoho universytetu, 300 p. (in Ukrainian).
15. Sheremet A.D., Shcherbakova G.N. (2010) *Finansovyy analiz v kommercheskom banke* [Financial Analysis in a Commercial Bank]. Moskva: Finansy i statistika, 256 p. (in Ukrainian).
16. Turchyn N.B. (2011) Ekonomichna sutnist ta funktsionalne znachennia bankivskykh reitynhiv [Economic Essence and Functional Value of Bank Ratings]. *Scientific Bulletin*, vol. 17.6, pp. 212-217.
17. Romanenko Ye. (2015) Dyskantne (publichne) reitynhuvannia subiektiv strakhovoho biznesu [Discount (public) rating of insurance business entities]. *Personnel*, vol 3, pp. 24-27.
18. Poriadok vyznachennia ta zatverdzhennia reitynhovoi otsinky banku za reitynhovoiu systemoiu SAMELSO: Rishennia Pravlinnia Natsionalnoho banku Ukrainy vid 01.11.2016 r. vol. 393-rsh / Natsionalnyi bank Ukrainy. Available at: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123651 (accessed 3 November 2019).
19. Tlusta A.Yu., Savkova O.S. (2016) Metody vyznachennia kredytno-reitynhovoi otsinky banku [Methods of determining the credit rating of the bank]. *Economy and State*, vol. 6, pp. 53-57.
20. Richnyi zvit za 2018 rik: ofitsiinyi sait NBU / Natsionalnyi bank Ukrainy. Available at: <https://bank.gov.ua> (accessed 3 November 2019).